

parni voz

ČIPO

Travnik
2012.

97-036

Od ukupno 38 parnjača koliko ih je proizvedeno u Tvornici lokomotiva u Beču, osim ove u Travniku postoje još svega tri koje se ljubomorno čuvaju u tehničkom muzeju u Minhenu (Njemačka), muzeju u Ljubljani (Slovenija) i privatnom muzeju u Frojahu (Austrija).

JŽ-JK

parni voz

"Ćiro"

UVOD

Grad Travnik je uspostavom austrougarske uprave u Bosni i Hercegovini postao važno privredno i saobraćajno sjedište. Uskotračne pruge će sve do 1946. godine ostati jedini željeznički saobraćaj u Bosni i Hercegovini. Trasa željezničke pruge uskotračnog kolosijeka Lašva - Travnik stavljena je u promet 26. 10. 1893. godine, a dvije godine kasnije probijena je i trasa željezničke pruge za Donji Vakuf - Bugojno - Jajce, koja je išla preko prevoja Komar. Za tu dionicu je nabavljena specijalna lokomotiva sa zupčanicima.

Da bi se sačuvala uspomena na nekadašnji željeznički promet u ovome dijelu zemlje koji je pratilo i razvoj industrijskih kapaciteta i veći promet putnika i robe, Direkcija željeznica Bosne i Hercegovine je nakon ukidanja uskotračne pruge 1975. godine ostavila na brigu Općini Travnik parni voz "Ćiru" koji se sastoji od lokomotive i dva vagona.

parni voz

"Čiđo"

Opis spomenika

Uskotračna parna lokomotiva 760 mm ima proizvodnu oznaku Flor 2556/1919. Uz nju je smješten jedan zatvoren i jedan otvoreni vagon. Dužina kompozicije sa lokomotivom iznosi 28,00 m, širina 2,50 m. Dužina tračnica do 32 m.

Od ukupno 38 parnjača koliko ih je proizvedeno u Tvornici lokomotiva u Beču, osim ove u Travniku postoje još svega tri koje se ljubomorno čuvaju u tehničkom muzeju u Minhenu (Njemačka), muzeju u Ljubljani (Slovenija) i privatnom muzeju u Frojahu (Austrija).

Parna lokomotiva predstavlja jedini sačuvani primjer zupčaste lokomotive serijske oznake 97-036 izrađene po Abtovom sistemu (nazubljene motke ili zupčanica) u Bosni i Hercegovini.

Druga lokomotiva istoga tipa koja je saobraćala na relaciji Sarajevo - Mostar, preko prevoja Ivan, uništena je.

REŽIJE PARNO

parni voz

"Čiro"

De 5386

ŽTP Sa DOM ST.
TRAVNIK

parni voz

"Čiro"

parní voz

"Círco"

97-036

parni voz

"Čiro"

Stara lokacija spomenika

Prethodni smještaj voza nije bio dobro izabran i nije služio adekvatnoj prezentaciji spomenika.

Kompozicija je bila locirana na stiješnjrenom prostoru uz samu saobraćajnicu koja prolazi pored zgrade bivše željezničke stanice, u blizini Autobusne stanice.

Premda se radi o značajnom i rijetkom spomeniku tehnike, ovo kulturno dobro nije bilo adekvatno zaštićeno i nalazilo se u lošem stanju, što je zahtjevalo provođenje hitne intervencije na njegovom spašavanju i zaštiti.

Parni voz "Čiro" u Travniku predstavlja raritetan primjerak spomenika tehnike. Pored toga on je akter povijesnih zbivanja na ovim prostorima i svjedok početka razvoja industrijske i tehničke epohе koja je ostavila trag i u Travniku.

Okolnosti su utjecale da je u zatvorenom vagonu osam godina bila smještena obućarska radionica, u cilju nadziranja i održavanja voza. Budući da je obućarski zanat tradicionalna djelatnost koja je gotovo izumrla, smatralo se korisnim da radionica zajedno sa spomenikom tehnike svjedoči o tehnologiji jednog starog zanata. Pri tome je prisustvo vlasnika obućarske radionice osiguravalo dnevni nadzor nad vozom i brigu o čistoći neposrednog okoliša.

JŽ-JK

parni voz

"Čiro"

REŽIJE PARNO

parni voz

"Čiго"

De 5386

ŽTP Sa DOM ST.
TRAVNIK

Konzervacija i revitalizacija

Zavičajni muzej Travnik kao pokretač i koordinator projekta spašavanja i konzervacije parnog voza Ćire ima za cilj da se ovaj rijedak spomenik tehnike u cijelosti zaštiti i spasi od propadanja te konačno prezentira na način kako to i zaslužuje.

Projektnim zadatkom predviđena je konzervacija i revitalizacija voza, njegovo premještanje na prikladniju poziciju i prezentacija u sklopu turističke ponude.

Elaborat konzervacije i revitalizacije parnog voza „Ćire“ izradio je 2008. godine tim stručnjaka-članova Udruženja građana "Bosanski kolosijek" iz Banovića.

Na tenderu provedenom ispred Općine Travnik (koja je osigurala 20.000,00 KM - polovicu toga iznosa obezbijedilo je Federalno ministarstvo okoliša i turizma) za poslove konzervacije i revitalizacije odabrana je firma "Erax-invest" d.o.o. Banovići. Ukupni troškovi transporta, konzervacije, revitalizacije locomotive, izrada replika nedostajućih dijelova kao i restauracija vagona iznosili su 50.000,00 KM.

97-036

parni voz

"Čiro"

JŽ-JK

parni voz

"Čiro"

REŽIJE PARNO

parni voz

"Čiro"

De 5386

ŽTP Sa DOM ST.
TRAVNIK

parni voz

"Čiro"

Nova lokacija spomenika

Lokacija na kojoj je smješten voz "Čiro" nije bila odgovarajuća te ga je trebalo premjestiti na bolju lokaciju. Razlozi za to su višestruki.

Na dosadašnjoj poziciji voz je nepristupačan za razgledanje i udaljen je od turističke šetnice kroz grad. Zavučen i neupadljiv, bio je izložen destruktivnom uticaju ljudi (skupljači otpada, djeca i dr.).

Budući da je travnička lokomotiva raritetan primjerak, ona će se i tretirati kao muzejski eksponat. Zato je, nakon razmatranja nekoliko mogućih lokacija u Travniku, donesena konačna odluka da je slijedom te činjenice logično da se voz nakon restauracije postavi u dvorište Zavičajnog muzeja Travnik, na sjevernoj strani koja graniči sa glavnom ulicom.

97-036

parni voz

"Čiro"

Priprema nove lokacije

Nakon dobivanja urbanističke dozvole za novu lokaciju voza obavljeno je pripremanje terena i rekonstrukcija nasipa željezničke trase za postavljanje kolosijeka sa novim zastorom i pragovima.

REŽIJE PARNO

parni voz

Vratio se „Ćiro“!

“Ćiro”

Uz veselo klicanje naroda i gruvanje iz prangija, okićen cvijećem i zelenilom, 26. oktobra 1893. u Travnik je stigao prvi voz.

119 godina poslije, uz mnoštvo znatiželjnika, „Ćiro“ se ponovo vratio u Travnik, restauriran kao muzejski eksponat i raritetni primjerak tehničke kulture.

U svrhu promocije nove muzejske akvizicije, Zavičajni muzej Travnik priredio je multimedijalni hepening „Vratio se Ćiro!“, podsjećajući time stare generacije i upoznavajući nove naraštaje Travničana na značaj uskotračne pruge i parnog voza za žitelje ovog dijela Srednje Bosne.

Iz istih pobuda Muzej je 2012. producirao dokumentarni film pod istim nazivom, Vratio se Ćiro“.

Prikazan je i televizijski snimak kultne predstave „Ljudi k'o vozovi“ u izvedbi Amaterskog pozorišta Travnik,. Predstava govori o „paranju“ pruge po travničkoj čaršiji, nakon obustavljanja putničkog saobraćaja 1974. godine, potom i teretnog saobraćaja 1975. godine, što je proizvelo višedecenijsko negodovanje lokalnog stanovništva.

97-036

parní voz

"Číro"

JŽ-JK

parni voz

"Čiřo"

parní voz

"Číro"

0182

R

•Travnik

ZENICA

Vrijedi uz legitimat
III rzd рзд К 0.30

Вриједи уз л

Травник

ЗЕНИЦА

R

018

0182

R

•Travnik

ZENICA

Vrijedi uz legitimat
III rzd рзд К 0.30

Вриједи уз легитим
Травник А

Зеница

R

0182